

Saeima pieņem likuma grozījumus, ar kuriem paredzēts izpildes procesā samazināt ieturējuma apmēru no parādnieka finanšu līdzekļiem

Saeima 2024. gada 20. jūnija sēdē pieņēma likumu “Grozījumi Civilprocesa likumā” (Nr.382/Lp14). Pieņemtā likuma mērķis ir pārskatīt Civilprocesa likumā noteiktos ieturējumu apmērus no darba samaksas un tai pielīdzinātajiem maksājumiem piespiedu izpildes procesā, lai veicinātu parādnieku motivāciju gūt ienākumus un novērstu interesi daļu no ienākumiem saņemt neoficiāli.

Ar likumu tiek veikti būtiski grozījumi Civilprocesa likuma 594. un 599. pantā, proti, kārtībā un apmērā, kādā veicami ieturējumi no parādnieka darba algas un tai pielīdzinātiem maksājumiem.

Tieslietu ministrija komisijas sēdēs norādīja, ka vienlaikus, veicot šāda veida izmaiņas, ir būtiski, lai netiktu aizskartas piedzinēju tiesības uz savu prasījumu apmierinājumu. Tiesas nolēmuma pienācīgas un savlaicīgas izpildes nodrošināšana ir būtiska un neatņemama daļa no personas tiesībām aizstāvēt tiesības un likumīgās intereses taisnīgā tiesā. Valstij ir pienākums nodrošināt efektīvu piespiedu izpildes procesu, kurā tiek ņemtas vērā gan kreditora tiesības saņemt tiesas nolēmuma izpildi, gan parādnieka pienākums to nodrošināt, vienlaikus radot iespēju parādniekam paturēt noteiktu ienākumu daļu pamatvajadzību apmierināšanai.

Ņemot vērā sabiedrības interesi par minētajiem likuma grozījumiem, Komisija sadarbībā ar Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomi sniedz šādu skaidrojumu:

1. Atbilstoši grozījumiem Civilprocesa likuma 599. pantā, kas papildināts ar ceturto daļu, turpmāk, vēršot piedziņu uz naudas līdzekļiem, ko parādnieks (fiziska persona) saņem no citām personām savas saimnieciskās darbības ietvaros, tiks piemēroti noteikumi par piedziņas vēršanu uz darba samaksu.

! Tātad, — **ieturējumi tiks veikti noteiktā procentuālā apmērā, bet ne 100% apmērā, kā tas bija līdz šim.** Bet jāņem vērā, ka šai parādnieka saimnieciskajai darbībai jābūt reģistrētai Valsts ieņēmumu dienestā un ienākumiem no šīs saimnieciskās darbības jābūt parādnieka vienīgajam ienākumu gūšanas avotam.

Piemērs: ja līdz grozījumiem parādnieks savas saimnieciskās darbības ietvaros saņēma 350 eiro, visa šīs summa tika apķīlāta un novirzīta parāda segšanai. Savukārt pēc grozījumiem – **ieturējumi no šādas summas netiks veikti vispār**, jo tā nepārsniedz parādniekam visos gadījumos minimālo saglabājamo līdzekļu summu.

2. Būtiski grozījumi tika veikti Civilprocesa likuma 594. pantā, proti, neatkarīgi no piedziņas kārtas, ieturējumu apmērs nemainīsies. Tas visos piedziņas veidos būs 30%.

! Šos 30% **aprēķinās no starpības** starp konkrētajam parādniekam saglabājamo summu un viņa algu neto.

! Šobrīd spēkā esošais likums nosaka, ka procentuālos ieturējumus aprēķina **no visas** neto algas.

! Likuma grozījumi nosaka, ka **visos gadījumos** parādniekam **tiks saglabāta** darba samaksa un tai pielīdzinātie maksājumi 50% apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas.

! Ja parādnieka apgādībā reģistrēti nepilngadīgi bērni, uz katru no tiem saglabās 15% no minimālās mēnešalgas, bet ne vairāk kā 50% no minimālās mēnešalgas.

PIEMĒRI dažādām piedziņas situācijām par parādnieku, kurš saņem algu 1000 eiro “uz rokas” jeb neto un parādnieka apgādībā reģistrēts viens nepilngadīgs bērns. Ministru kabineta noteikumi Nr. 656 “Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu” noteic, ka minimālā alga 2024. gadā ir 700 eiro.

Pirmā piedziņas situācija: No parādnieka tiek piedzīts uzturlīdzekļu parāds viņa bērnu uzturam:

- **Pašlaik** parādniekam saglabā 350 eiro (pusi no minimālās algas) un papildus 105 eiro (15% no minimālās algas par nepilngadīgo apgādājamo bērnu), tātad kopā – 455 eiro. Visu pārējo summu – 545 eiro ietur parāda piedziņai.
- **Pēc grozījumiem:**

* Vispirms aprēķinās **minimālo saglabājamo summu**: 350 eiro (pusi no minimālās algas) un papildus 105 eiro (15% no minimālās algas par nepilngadīgo apgādājamo bērnu), tātad kopā – 455 eiro.

* Nākamajā solī aprēķinās **starpību starp minimālo saglabājamo summu un faktisko algu**: $1000 - 455 = 545$. **Ieturējumu 30% aprēķina no šīs starpības**, tātad – $545 \times 30\% = 163,50$ eiro.

* Šos 163,50 eiro ieturēs parāda piedziņai, bet parādnieka rīcībā paliks 836,50 eiro.

! Tātad pēc grozījumiem:

* ieturējumu apmērs **samazināsies gandrīz 3 reizes: no 545 eiro uz 163,50 eiro.**

* **saglabājamo līdzekļu (parādniekam paliks “uz rokas”) apmērs palielināsies no 455 eiro uz 836,50 eiro.**

Otrā piedziņas situācija: No parādnieka tiek piedzīts administratīvais sods:

- **Pašlaik:** Vispirms **aprēķina 50% ieturējumu no parādnieka algas “uz rokas”**. Tātad – 500 eiro, ja alga ir 1000 eiro “uz rokas”.

Tālāk salīdzina, vai parādniekam saglabājamā summa – 455 eiro (350 eiro (pusē no minimālās algas) un 105 eiro (15% no minimālās algas attiecībā uz nepilngadīgo apgādājamo bērnu)), nav lielāka kā atlikums pēc 50% ieturējuma veikšanas.

Tā kā 455 eiro ir mazāk nekā 500 eiro, ietur 500 eiro un parādniekam saglabā 500 eiro.

- **Pēc grozījumiem:**

* Vispirms aprēķinās **minimālo saglabājamo summu**: 350 eiro (pusi no minimālās algas) un papildus 105 eiro (15% no minimālās algas par nepilngadīgo apgādājamo bērnu), tātad kopā – 455 eiro.

* Nākamajā solī aprēķinās **starpību starp minimālo saglabājamo summu un faktisko algu**: $1000 - 455 = 545$. **Ieturējumu 30% aprēķina no šīs starpības**, tātad – 163,50 eiro.

* Šos 163,50 eiro ieturēs parāda piedziņai, bet parādnieka rīcībā paliks 836,50 eiro.

! Tātad pēc grozījumiem:

* ieturējumu apmērs **samazināsies vairāk nekā 2 reizes: no 500 eiro uz 163,50 eiro.**

* **saglabājamo līdzekļu (parādniekam paliks “uz rokas”) apmērs palielināsies no 500 eiro uz 836,50 eiro.**

Trešā piedziņas situācija: No parādnieka tiek piedzīts parāds saskaņā ar neatmaksātu aizdevuma līgumu:

- **Pašlaik:** Vispirms aprēķina **30% ieturējumu no parādnieka algas “uz rokas”**. Tātad – 300 eiro, ja alga ir 1000 eiro “uz rokas”.

Tālāk salīdzina, vai parādniekam saglabājamā summa – 805 eiro (700 eiro un 105 eiro (15% no minimālās algas attiecībā uz nepilngadīgo apgādājamo bērnu)), nav lielāka kā atlikums pēc 30% ieturējuma veikšanas.

Tā kā saglabājamā summa ir lielāka, ieturamo summu samazina. Proti, parādniekam saglabā 805 eiro, bet parāda piedziņai novirza 195 eiro.

- **Pēc grozījumiem:**

* Vispirms aprēķinās **minimālo saglabājamo summu**: 350 eiro (pusi no minimālās algas) un papildus 105 eiro (15% no minimālās algas par nepilngadīgo apgādājamo bērnu), tātad kopā – 455 eiro.

* Nākamajā solī **aprēķinās starpību starp minimālo saglabājamo summu un faktisko algu**: $1000 - 455 = 545$. **Ieturējumu 30% aprēķina no šīs starpības**, tātad – 163,50 eiro.

* Šos 163,50 eiro ieturēs parāda piedziņai, bet parādnieka rīcībā paliks 836,50 eiro.

! Tātad, piedzenot arī cita veida parādus, pēc grozījumiem:

* ieturējumu apmērs samazināsies: **no 195 eiro uz 163,50 eiro**.

* **saglabājamo līdzekļu (parādniekam paliks “uz rokas”) apmērs palielināsies no 805 eiro uz 836,50 eiro.**

Ceturtnā piedziņas situācija: Parādniekam ir divas izpildu lietas: viena par uzturlīdzekļu piedziņu, bet otra – par neatdota parāda piedziņu:

- **Pašlaik** parādniekam **saglabā 350 eiro** (pusi no minimālās algas) un papildus 105 eiro (15% no minimālās algas par nepilngadīgo apgādājamo bērnu), tātad kopā – **455 eiro**. **Visu pārējo summu – 545 eiro ietur parāda piedziņai.**

- **Pēc grozījumiem:**

* Vispirms aprēķinās **minimālo saglabājamo summu**: 350 eiro (pusi no minimālās algas) un papildus 105 eiro (15% no minimālās algas par nepilngadīgo apgādājamo bērnu), tātad kopā – **455 eiro**.

* Nākamajā solī aprēķinās **starpību starp minimālo saglabājamo summu un faktisko algu**: $1000 - 455 = 545$ eiro. **Ieturējumu 40% aprēķina no šīs starpības**, tātad – 218 eiro.

* Šos 218 eiro ieturēs parāda piedziņai, bet parādnieka rīcībā paliks 782 eiro.

! Tātad, pat gadījumā, ja parādniekam ir vairākas izpildu lietas, pēc grozījumiem ieturējumu apmērs samazināsies.

Likums “Grozījumi Civilprocesa likumā” noteic, ka Civilprocesa likuma 599. pants stāsies spēkā vispārējā kārtībā (paredzams, ka jūlijā), savukārt grozījumi Civilprocesa likuma 594. pantā – 2024. gada 1. oktobrī.